

noch.... ge-
geschiedt niet
de offerande
naar door hun

de vraag door
ort dat woord
aar — ik heb
eggen, dat, als
de Leerregels
t woord „ge-
n, dat er niet
„hostia oblata“
juist is, lezen:

Catechismus-
k dat het la-
teekenen kan
„een aange-
gezag, en niet
„geofferd“ als
III—IV, 9 is

i de bedoeling
zief? Is er
n: offerande),
voorgesteld, of
indien iemand
rtaling blijven,
moet je maar
: WIE offerde
redacteur, in
vertaling van
dt de uitdruk-
crific offerd
Christus ge-
Amerikanen
i. Er staat in
istius gebracht
n-van-Christus
ik voorgesteld.
e staan: WIE
of „doen offe-
Christus het?
et wezen, doet
) zelf hier als
voor de hand
Zoon tot Borg-
aar op, komt
od, den offer-
ondergaande.
treft, in II, 6
Christus' offe-
ouden, aange-
hooging“ van
plekrechtelijke
: proclamatie-
tr Dwalligen,
n de „genade“,
de genade, die
genade, die of-

naar dit ééne
ANDELENDE
reeren“ wordt
nat“ vandaan
freeren“ (aan-

n Post terug:
II, 243, noot:
h neer: WIE
r vrouw, die
Een priester?
is den neder-
lerl. Geloofs-
t, niet den

als Offeraar
rtalingen aan,
ds „offerende“
vertaling van
dat niet de
priester, maar
offereeren het.
den priester

sten, dat onze
kozel acht, Er
Ned. Bel, in
st van tegen-

hun (d.w.z.
acrament des
nadat zij ge-
mmeken, het-
stus.

rende“. Staat
de ouders, die
engen en dus

men den la-
lk eens mijn
t latijn staat:
en (of te of-
bepaling, die
en moest, zoo
van Christus“
n dat lamme-
v, d. Linden
ook:

et gheboodt,
s Sacraments

des doodts ende lydens Christi, als sy nieu gheboren
waren, met offeren voor haer een Lammeken, welck
was een Sacramentelick teecken Jesu Christi.

Aan den rand wordt in deze uitgave verwezen naar
Lev. 12:6.

Nu zegt mijn correspondent iets over Calvijn. Die zal
zeer zeker moeten meegerekend worden, als men wil
weten, hoe een zin uit de belijdenis te verstaan is. Welnu,
Calvijn zegt op Lev. 12:6 (C.R., 24, 312/3): God vorderde
een sacrament ter reiniging, ja, zeker, van de kinderen.
Want weliswaar spreekt Mozes alleen over de moeder,
maar Lucas is een getrouw interpreter of uitlegger van
Mozes.

Wel, zoo redeneeren we immers altijd? Een aanhaling
uit het Oude Testament wordt in het Nieuwe altijd zoo
gedaan, dat we erkennen moeten: de schrijver in het
Nieuwe werpt nieuw licht, verscherpt licht, op de
geciteerde plaats uit het Oude.

Welnu, zegt Calvijn, Lucas rekent het kruist met de
moeder mee. En dus is Lucas voor ons besef een gezag-
hebbend uitlegger van de bepaling in Leviticus. Lucas,
aldus Calvijn — rekent blijkbaar het kind met de moeder
mee, als deelde in de onreinheid (de Kanteekenen
halen Lev. 12:6 aan als document voor de leer der erf-
zonde).

Merikwaardigerwijze trekt Calvijn hier een lijn, die
overeenkomt met wat de belijdenis zegt aangaande den
doop. De doop, aldus de belijdenis, maakt geen eind aan
de erfsmet; ook na den doop moet voortdurend weer de
gedachte worden ingescherpt, dat de reiniging permanent
moet doorgaan. En evenzo, aldus Calvijn, moest ook na
de besnijdenis de gedachte worden uitgeroerd, alsof je een
onbezorgd liedje kon zingen, in den geest van: „eens
gereinigd, altijd gereinigd“. Vandaar, dat ook nog na de
besnijdenis een reinigingsoffer voor het kind dienen moest
ter expressie van de onreinheid. Die moet steeds weer
erkend, en weggewischt worden.

Dat komt dus hierop neer: de onreinheid van de moeder
is niet ontstaan daaruit, dat zij is saamgekomen met
een man, doch daaruit dat niemand een reine gevee kan
uit een onreine, en dat niemand een kind kan ter wereld
brengen, of er is gemeenschap van onreinheid. Gemeen-
schap tusschen moeder en kind. Niet maar het kind,
volwassen zijnde, belijdt Ps. 51:7. Ook de moeder erkent:
in zonde heb ik ontvangen en in ongerechtigheid is mijn
kind geboren.

Men heeft wel eens een argument voor de juistheid van
dezen redeneergang daarin gezocht, dat Luc. 2:22 schrijft,
gelijk ook inzender herinnert, dat het offer geschiedde
tot „hun“ reiniging. Niet „haar“ (de moeder alleen), doch
„hun“ (moeder en kind). Edersheim, Life and Times, I,
195, noot, wijst dit argument af, onder betuiging, dat
hiermee bedoeld zou zijn: „hun“, d.w.z. der Joden reinig-
ing. Maar dat schijnt ons niet te steunen op het ge-
wone spraakgebruik van Lucas. Wanneer voor een eerst-
geborene niet geofferd werd, moest de dood volgen, Ex.
13:13. Bij menschen hield dus dit voorschrift in, dat
het nieuwgeboren leven in zichzelf onder de schuld lag,
onrein was. Moeder en kind zijn één: zij gaf den dood
een doorlaat tot de wereld. Die dan ook „in het booze
ligt“.

Dat in Leviticus 12 het offer gebracht werd, in direc-
ten zin voor de moeder als onreine sluit dus niet uit, dat
zij werd gezien in verband met het kind als onrein. Men
kan tegenwoordig over de onreinheid der moeder ook
gereformeerde theologen hooren redeneeren eerder als gynae-
cologen dan als theologen. Ze weten alles van datums
af, die alleen de dokters moeten leeren, niet eens (ver-
moed ik) de vroedvrouwen. Is Mozes gynaeoloog geweest
of profeet? Ik zeg: het laatste.

Ook Glispen, die allerlei gynaeologische wijsheid bij
de exegese der reinheidswetten te pas brengt, erkent
toch, niet alleen, dat de cultische reiniging de moeder
betreft, doch tevens, dat deze cultische onreinheid in
verband staat met den datum der besnijdenis (196); wie
ontkent, dat daar het kind zelf als onrein wordt gezien?
Merikwaardig toch, dat de besnijdenis van het kind in
dezelfde periodes (Lev. 12), ter sprake komt, als waarin
het gaat over de reiniging der moeder. Wie zou die twee
thema's dan van elkaar mogen losmaken? Calvijn krijgt

ook in dezen gelijk: bij de besnijdenis (waaroever in Lev.
12:3) is het niet uit met de prediking der aangeboren
onreinheid; vandaar, dat ook daarna die prediking wordt
herhaald, vs. 6. Tevens herinnert Glispen, 198, vgl. 197,
aan Psalm 51:7; niet alleen een brandoffer werd ge-
bruikt, maar ook een zondoffer; en dat spreekt van be-
dekking van de onreinheid der zonde. „In het geheel van
het boek“ (Leviticus), aldus Glispen, 177, „wijzen de
wetten over rein en onrein..... op de noodzakelijkheid,
dat Israël zich ver houdt van de zonde. Deze maakt
scheuring tusschen Jahwe en zijn volk..... De zonde
wordt voorgesteld in het onreine..... vgl. 12:6—8“.
„Ook blijkt, dat..... ons genereeren en baren..... staat
onder den Heilige, den God van het verbond, zie 1 Cor.
10:31“ (175).

Ik geloof, dat we ons veel te druk maken over dat
woordje „voor“ in de uitdrukking der belijdenis, dat de
ouders het lammetje moesten offeren „voor“ de kinderen.
De belijdenis is uit de dagen van vóór de Statenvertaling;
ze haalt dus bijbeluitspraken aan naar de toenmalige
bijbeluitleggen. Een duidelijk voorbeeld daarvan vinden we
in art. 14: daar wordt van den mensch in het paradijs
gezegd: „als hij in eere was, zoo heeft hij het niet ver-
staan“. Dat is een poging tot vertaling van psalm 49:2:
maar de belijdenis volgt hier den tekst van de Vulgata,
de toenmaals gebruikelijke bijbelvertaling. Men vindt
dezelfde vertaling ook nog in de bijbeluitleg van Ant-
werpen, 1599: „den mensch toen hij in eere was, zoo
heeft hij het niet verstaan“. Welnu, wat is er dan tegen,
aan te nemen, dat de aanhaling uit art. 34 overeenkomt
met de toenmalige bijbelvertaling? Het woordje „voor“
(„voor de kinderen“), in het latijn „pro“, komt ook in
de Vulgata voor: pro filio, alve pro filia, deferet agnum:
voor een jongen, voor een meisje, zal zij een lam brengen.
Ook Glispen vertaalt: wanneer de dagen van haar reinig-
ing vervuld zijn, zal zij voor een zoon of voor een doch-
ter een éénjarig schaap tot een brandoffer brengen.

Dit maakt dan ook alles duidelijk. Men kan over dat
woordje „voor“ (hebreewsch: „le“) allerlei vertalings-
mogelijkheden bedenken. Ook wel zulke, die niets te
maken hebben met: „ten bate van“; of „in de plaats
van“. Ik geloof niet, dat de Belijdenis in art. 34 over die
exegetisch-dogmatische kwestie een uitspraak wil doen.
Zij schrijft eenvoudig den bijbel af, naar de toen onbe-
twiste (en nog gevolgde) vertaling. Men liet de kinderen
deelen in het sacrament, zoo vaak men — als onder —
voor hen een lammetje aanbracht (offereerde). Dat lam
wees op Christus. De ouders kwamen het brengen, en
dacht jij soms, dat ze dan met gynaeologenwijsheid aan
den priester kwamen zeggen: dat is nu alleen maar van-
wege bepaalde fysieke evoluties in het moederlichaam?
En wilt U onze baby alstublieft daar buiten houden?
Nonsens. Als de moeder, die midden in den dood met
ons allemaal lag, toen ze dat kind in de wereld zag kom-
men, de reinigingsofferande bracht, dan kwam daar de
familie (vader, moeder, kind). En als gemeenschap
„communiceerde“ ze. Ze communiceerde het sacrament.
Zoo staat het in de belijdenis. Ze communiceerden de
doodsgevolgen. Ze communiceerden ook het levenssacra-
ment van Christus aan de kinderen. De priester deed
het ook. De ouders door offereeren. De priester door of-
feren. Wie hier zijn wijsheid halen wil uit medische tijds-
schriften, waarin fysieke gegevens over de moeder
worden uitgeplozen, heeft niet de familie gezien, de ver-
bondsgemeenschap, die belijdenis deed.

Terecht zegt de belijdenis dus, dat in het in Lev. 12:6
(naar de letter) aangehaalde geval de kinderen betrok-
ken werden in het sacrament-van-Christus. En juist
omdat hier geen kwesties van bloed en sap, doch van
schuld en rechtsconflict met God liggen, juist daarom
heeft ook Lucas kunnen schrijven over Jozef en Maria
en het Kind. Dat Kind ging onder de wet staan. Het
lammetje van toen wees op het Lam, dat de onreinheid
van de wereld dragen kwam. En dat was geen laatste
vergissing, doch de eerste wijsheid. Het kind is van de
ouders niet geabstraheerd, omdat de ouders van dit ééne
Kind nimmer te abstraheren zijn geweest.

Offereeren — daar ligt het al in: de ouders communi-
ceeren het sacrament aan 't kind.
Precies, zooals vandaag het praesenteeren van het

kind, als officieele handeling van den vader, een commu-
niceren van het sacrament is aan het kind.

Wij kijken allemaal tegen den buitenkant aan en blijven
geboeid staan kijken naar die laatste handeling; het
priesternes in de keel van 't lam, de domineeshand die
water drupt op 't kind. We zeggen: dát is het nu. Maar
dat hebben we mis. Dát is maar het slot. Het begin is:
het offereeren van het lam door het gezinshoofd en het
praesenteeren van het kind door het gezinshoofd. Niet
maar één keer (besnijdenis, doop), doch telkens weer.

Wij offeren vandaag niet meer.
Wij offereeren wel degelijk.
En al offereerende communiceren we: preek en doop
en sacrament en alles.

Met groetenis van communicant tot communicant
je vriend,
ADOLPHUS VENATOR.

PERSSCHOUW

DE RAPPORTEUR VAN 1944
OP RECEPTIE.

Dr D. Nauta heeft zich zonder schromen laten zien
als rapporteur van 1944. Hij heeft al die dikke woor-
den over zijn kerkrecht en over orde en over een
synode, die doen mocht, wat ze wilde, en over de
hoognoodige tucht over een niet (!) beloven van
niets te leeren dat niet heelemaal klopte met enkele
zinnetjes, rustig neergeschreven, en hij heeft geen
pen verroerd, en ook geen pin, toen met de stukken
aangevoerd is, dat zijn heele rapportencombinatie
zich zelf verteerde van innerlijke tegenstrijdigheid.
Je zou zeggen: wat zal d i é man blaken van leertucht-
ijver. Niet beloven niets te leeren dat niet heelemaal
.....? dan schorsen. En afzetten. En uit het verband
werpen. Leertucht? De kerken kunnen niet wachten,
geen dag en geen nacht.

Intusschen gaat dezelfde dr D. Nauta op receptie
bij een lichaam, dat pas besloten heeft, orde op zaken
te stellen door tien jaar lang géén leertucht te oef-
nen. Ds D. v. Dijk schrijft erover in Gron. Kbl.:

Op 1 Mei is in de Nederlands Hervormde Kerk, de
Nieuwe Kerkorde ingevoerd.

Dat is een hele plechtigheid geweest. Bij die gelegen-
heid is ook het woord gevoerd door vertegenwoordigers
van onderscheidene andere kerken.

Onder deze sprekers was ook Prof. D. Nauta, die,
hoewel hij daartoe geen rechtstreekse opdracht had,
sprak als vertegenwoordiger van de synodaal gebonden
Geref. kerken.

Dat is toch wel heel erg.
Om drie redenen.

Hoe kan Prof. Nauta, zonder daartoe rechtstreekse
opdracht te hebben, toch maar, bij zulk een gewichtig
gebeuren, optreden als vertegenwoordiger van zijn
kerken?

Of hij een standje zal krijgen? O neen.

Verder:

In de tweede plaats.

Gij moet u eens het volgende voorstellen: „Daar is
een gezin. Een deel van dat gezin houdt zich niet aan
de regelen, die voor het leven van dat gezin gelden.
Een ander deel protesteert daar tegen. Maar dat
trouwe deel is het kleinste, het zwakste.

Het einde is, dat dat trouwe deel gedwongen wordt
zich uit het huis te verwijderen. Voor hen is er, als
zij zich aan de orde van het huis wensen te houden,
geen plaats.

En nu moeten zij, in wie „het gezin“ zich toch
voortzet, maar een onderkomen zoeken; met veel
moeite en kosten.

En nu de les. Neem voor U Handboek 1951: bl. 223 en
plaats een nummer rechts bij de berichten, dus 1 t/m 9
en het eerstvolgend wijzigingsblad in „De Reformatie“
knipt u uit en nummert 10, 11, 12, enz. 1). We nemen be-
richt nr 1 en zoeken op bl. 9: Wagenborgen; aan het eind
van dien regel plaatsen we een 1. Bericht 2: we zoeken
op bl. 24: Ureterp en schrijven als aanvulling: Postrek. 2.
Bericht Nr 3: we zoeken op bl. 43, zetten een streep door:
Eén vacature en schrijven er voor 3. Bericht Nr 4: we
zoeken op bl. 49: Eibergen: een verhuizing; door Nieuw-
straat 35 halen we een streep en plaatsen er achter 4.
Bericht 5: we zoeken op bl. 51: een andere scriba, dus
een streep door: K. v. d. Veen, Frans Halslaan 25 en
daarachter een 5. Bericht No. 6: op biz. 52 Hattem: naar
Kampen en daarachter een 6. Bericht No. 7: op bl. 71
achter Kinderdijk 15 schrijven: naar Maastricht en daar-
achter op den rand een 7. Bericht No. 8: op bl. 91 regel 7
staat het woord Schoondijk. Onderstreep dit en zet er
voor een 8. (Zie Handboek 1950: bl. 15, 3e regel: woord
Oldekerk als ressorteerd bij Zuidhorn. Was er ná 1 Jan.
1951 zulk een bericht opgenomen in De Reformatie dan
kon ieder actieve gebruiker weten, dan kon iedere scriba
weten, dat Oldekerk geherinstitueerd was). En nu Be-
richt No. 9: we zoeken bl. 94 Maastricht: 2e regel een
streep door: vacant, er vóór een 9 en regel 11 een streep
onder Waalsche kerk, op den rand er voor eveneens een 9.
En als u dit een tijd zoo doet, zendt dan mij Uw vindi-
kaartje als blijk van instemming en medewerking met
op 't adres: voor „tip Handboek“ aan: G. Graadijk, Ker-
kelijk bureau, St. Ansfriusstraat 13, Amersfoort.

DANK U!

1) Om het U te vergemakkelijken zullen we vanaf
volgende week zelf de nummering aanbrengen en daarbij
herplaatsen de wijzigingen Handboek 1951, die reeds ge-
plaatst zijn in enkele voorgaande nummers. Corr.

Wijzigingen Handboek 1951

„ADMINISTRATIEF MANCO“.

In het orgaan „Dienst“, maandblad voor ouderlingen en
diakenen der Geref. kerken in Nederland, heeft br H. W.
H. Veldkamp in Jaargang 1949, bl. 11, 71, 115, 198 onder
bovenstaanden titel zeer behartigenswaardige opmerkin-
gen gemaakt. De kerkelijke administratie is „het geven
van leiding in de weg van min of meer administratieve
verrichtingen“. Het doel moet zijn: de gemeente aan te
zetten tot hartelijk meeleven, o.a. door een goed pers-
verslag. De klacht werd geuit, dat „het kerkelijk samen-
leven veelzins te lijden heeft door een gebrek aan orga-
nisatie“. Met nadruk vestigt hij de aandacht op hen, die
in een gemeente van elders inkomen; het komt nog te
vaak voor, dat het nieuwe lid na weken of maanden con-
tact krijgt, „mee door de schuld en nalatigheid van de
kerkeraad“. In de garnizoensplaatsen wordt, ondanks den
ijver van Ml. Comm., etc. opgemerkt, dat hier slapheid
moet worden geconstateerd, vooral bij ouders van onze
jongens, terwijl deze juist het best moesten aanvoelen:
dat onze jongens in een garnizoensplaats worden „opge-
vangen“ is zoo broodnodig, juist daar. „Om een goede
kerkelijke administratie nog eens te beklemtonen“, be-
hoort zij te worden gevoerd met groote acutate en
volle toewijding, omdat ze „voor het geloof is een onder-
deel van de burgerlijke stand van het Koninkrijk der
Ned. Rep.“.

In dit alles wordt opgemerkt een groot manco. Hij be-
jamert het, dat het scribaat in talrijke kerken telkens
in andere handen is en haalt ons Handboek aan om dit
te getuigen, dat „de zo nodige stabiliteit ontbreekt“.

Nu moeten we hierin niet aan de Redactie van het
Handboek of aan den Uitgever te Goes schuld geven. We
hebben den laatste indertijd verzocht om de wijzigingen
op bl. 7 van een Reformatienummer te zetten, met als

achterkant de advertentiekolommen, omdat men deze wij-
zigingen dan kan uitknippen.

Het doel van dit schrijven is nu meer gebruikers van
ons Handboek te leeren het zoodanig bij te werken, dat
we hierin samen onze kerken beter dienen. Want als
een broeder in Oldekerk het goed bijhoudt, maar in an-
dere kerken doen ze dat niet, ja, dan krijgen we te lezen
klachten als onderstaand uit Oldekerk. „Het blijkt de
kerkeraad te Oldekerk herhaaldelijk, dat hem onderschei-
den stukken, die voor alle kerken bestemd zijn, zoals
rapporten van synodale deputaten voor de zending, niet
worden toegezonden“ (21 April '51).

En als dat de eenige klacht was? Mag ik mijn ervaring
van twee jaren vermelden uit Amersfoort? 1 Juli 1949
werd ik scriba en tot Mei 1950 kwam 2/3 van de corres-
pondentie bij mijn voorganger; 1 Juli 1950 trad ik af,
maar tot nu, Mei 1951, ontvang ik wel 2/3 van de corres-
pondentie, dat alles kan voorkomen worden als men
het Handboek bijwerkte. En wel als volgt.

In mijn exemplaar Handboek 1950 liggen achterin 11
bladen ter grootte van 't Handboek met 216 wijzigingen.
De Uitgever had kunnen volstaan met 11 keer, d.i. onge-
veer eens per maand de wijzigingen in het bekende
boekje op bl. 7 te zetten en het komt beter in orde dan
voorheen, daar soms 5 stukjes moesten worden aaneen-
geplakt; daar komen vele „gebruikers“ niet toe. We spre-
ken dus de hoop uit, dat de drukker de „wijzigingsberich-
ten“ opspaat, tot er weer een boek te zetten is van 18
cm hoogte.

En nu word ik even lesgever; mag ik me dat als lee-
raar in 't vak boekhouden even veroorloven? Lezer, pro-
beer het nu eens echt te doen. Misschien kunt U dit stuk
uitknippen en leg dat voorin uw Handboek; lees het later
nog eens over, of u het nog goed weet. Laten we nu sa-
men probeeren of we dit deel van het bovengenoemd
manco niet kunnen wegwerken, resp. sterk verminderen.
Na een kwartier is U er mee klaar.